הלכה · משנה תורה · מפרשים · שער המלך · ספר אהבה

שער המלך על משנה תורה, הלכות מילה

רבי יצחק נוניס בילמונטי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שער המלך על משנה תורה, הלכות מילה

רבי יצחק נוניס בילמונטי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שער-המלך-על-משנה-תורה-הלכות-מילה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4

פרק א

הלכה א

מצוה על האב למול את בנו כו'. זה מבואר פ' קמא דקידושין דף כ"ט האב חייב למול את בנו כו' אמרינן התם דהיא לא מחייבה למול את בנה דכתיב כאשר צוה אותו ולא אותה יע"ש ולענין העבד אי מחייב למול את בנו נראה ודאי דפטור דגמרינן לה לה מאשה ואף שהתוס' פרק החובל דפ"ח ד"ה יהא עבד כשר לעדות כתבו וז"ל תימא הא ילפינן כו' וי"ל דכי גמרינן לה לה מאשה היינו להחמיר על העבד לעשותו כישראל כו' אבל לגורעו מאיש לא כו' יע"ש. ודבריהם תמוהים וכבר מוהר"ש אלגאזי בס' זהב שיב' במס' חגיגה דט"ו הק' לדברי התו' הללו מהיא דאמרינן בפ"ק דחגיגה טעמא דכתב רחמנא את פני האדון הא לאו הכי הוה אמינא דעבד חייב בראי' והאמר מר כל מצוה שהאשה חייבת כו' גמר לה לה מאשה ואם איתא לתירץ התוספות מאי קושיא הא הג"ש הוי דוקא להחמיר ולא להקל. וראיתי למורינו הרב בספר בתי כהונה ח"ב ד"ל ע"ב שכתב לתרץ לזה וז"ל ולי לא קשיא והתירוץ ברור דע"כ המצות דוקא לישראל נאמרו והנה גמרינן ג"ש לעבד לחדש עליו חיוב למרבה כנשים שהסברא היתה שלא יהיה חייב אבל גבי עדות דאיש כתיב ואחיו קרינן ליה מהי תיתי לאפוקי מכלל איש והעדות אינה מצוה מן התורה לידע העדות אלא שאם ידע ונשאל קאי באם לא יגיד והרי התורה אמרה איש והוא איש אבל התם בראיה שהוא מכלל מצות קבועות והנשים פטורות אפילו שהן י"ט מהי תיתי לחדש עליו חיוב שאינו בנשים את"ד יע"ש ועיין בזבחים דק"ן ע"א בתוספת ד"ה עולת נשים שהקשו בקו' דהכא ותי' וז"ל דגבי מצות הוא דילפינן מהדדי בג"ש דלה לה אבל גבי עדות לא שייך למילף דאין תלוי בנאמנות דהא משה ואהרן לא מעידין הילכך היכא דגלי גלי יע"ש ודבריהם נוטין למ"ש הרב ז"ל האמנם הא ק"ל ממ"ש התוס' בפ' החובל בדבור שאחר זה וזה לשונו שכן אין במילה אע"ג דלא שייכי במילה פירכא היא ויש מפרשים דאינה מצוה למול את בנה וליתא דא"כ מאי קאמר קטן יוכיח עכ"ל אשר מבואר מדבריהם דס"ל להי"מ דעבד מצוה למול את בנו דאם ל"כ מאי קאמר מה לאשה שכן אינה מצוה למול את בנה הא עבד נמי דכוותא אינו מצו' למול את בנו ואפילו למול את עצמו אינו מצוה אלא שהתורה ציוה לרבו למולו וכמו שמבואר מדברי הרמב"ם והטור ז"ל בהלכות מילה אלא ודאי מבואר הוא דס"ל דעבד חייב במילה והדבר תמוה דהא ילפינן לה לה מאשה ועל כרחינו לו' דס"ל לי"מ דג"ש דלה לה לא נאמרה אלא להחמיר עליהם ולא להקל ואפי' במידי דמצוה וכיון שכן הדק"ל מההיא דחגיגה וליכא למימר דודאי ס"ל לי"מ דעבד נמי אינו מצו' למול א"ע ולא למול את בנו ותלמוד'

ה"ק מה לאשה שכן בגופה אין בה חיוב מצוה כלל לא לגבי עצמה ולא למול את בנה משא"כ בעבד דבגופיה מיהא איכא חיוב מילה דאע"ג דהוא אינו מצוה למול את עצמו ואת בנו רבו מיהא מחייב עליה למול את בנו דהא ודאי ליתא דאם כן אכתי פירכא דלא שייכא היא דאשה אין בגופה חיוב מילה משום דלא שייכא במילה משא"כ בעבד דשייך במילה ותו דא"כ מאי ק"ל לתי' הי"מ וכתבו וליתא דא"כ מאי קא' קטן יוכיח הא שפיר קאמר קטן יוכיח אע"ג דקטן אינו מצו' למול הא מיהא בגופי' איכא חיוב מצות מילה שהאב חייב למולו דומיא דעבד ממש אלא ודאי דליתא:

ואולם אחר העיון אשכחנא לה פתרי על פי מה שכתב הרב מש"ל בה' מלכים דפ"ח ע"ג שהק' למש"כ התוס' דעבדים חייבי' בפ"ו דהא קי"ל דכל מצוה שהאשה חייבת בה עבד חייב בה וכל מצוה שאין האשה חייבת בה אין העבד חייב בה ותי' דלא נאמר כלל זה אלא במ"ע שהזמן גרמא שהנשים פטורות להך מילי איתקוש עבד לאשה אבל במצות עשה שלא הזמן גרמא כגון פ"ו דמדינא היו הנשים חייבות אלא שגזרת הכתוב הוא שמעטן לא ילפינן מנשים משום ג"ש דלה לה ועוד הוקשה לו מהא דתנן בפרק שתי מידות הכל סומכים חוץ מעבד ואשה הרי דאע"ג דפטור הנשים מסמיכה הוא מגזירת הכתוב דכתיב בני ישראל ממעטינן נמי עבדים מהקישה ותי' ע"פ מה שכתבו התו' בקדושין דל"ו ד"ה הקבלות שהק' דל"ל קרא למעוטי נשים מסמיכה תפוק ליה דמ"ע שהז"ג הוא ותירצו דסד"א נילף מסמיכה כו' יע"ש וא"כ לעולם דעיקר הטעם דנשים אינם סומכות הוא משום דהוי מ"ע שהזמן גרמא אלא דאיצטריך קרא דלא נטעה דנילף משחיטה וכיון שכן נתמעטו עבדים מהיקשא את"ד יע"ש באורך וא"כ אף אנו נאמר כן לעניין מילה כלפי מה שהק' התוס' קדושין דכ"ט ד"ה אותו ולא אותה וז"ל ואם תאמר ל"ל קרא ת"ל דמ"ע שהז"ג היא וי"ל כיון דמיום הח' והלאה אין לה הפסק לאו זמן גרמא הוא וא"ת אכתי מ"ע שהז"ג הוא שאין מלין אלא ביום כו' וי"ל דאתיי' כמ"ד מילה שלא בזמנה נוהגת בין ביום בין בלילה א"ד וא"כ אי' למימר דסוגייא דפ' החובל נמי דפריך מה לאשה שכן אינה במילה אתיא כמ"ד דמילה שלא בזמנה נוהגת בין ביום בין בלילה וכיון שכן הוה ליה מצות עשה שלא הז"ג ולא אתמעטו אלא מגזרת הכתוב והילכך לא ילפינן מהקישא דומיא דפ"ו ועיין בגופי הלכות דף כ"ב ע"ב שכתב משם תוספי הרא"ש ז"ל וז"ל וליתא דאם כן מאי קאמר קטן יוכיח והק' ר"מ ז"ל דאכתי ליפרוך הכי מה לאשה שכן אינה מצוה למול את בנה וליכא למימר קטן יוכיח וי"ל דהא לאו פירכא היא דעבד נמי אינו מצוה למול את בנו דמהי תיתי כיון דאשה פטורה עכ"ל ונראה דזה סותר לדברי הרב מש"ל דאע"ג דנשים לא אמעיטו אלא מגז' הכתוב אפי"ה עבדים פטורין מהיקשה

דלה לה ושמא נאמר שדברי תוספי הרא"ש הם למאי דקי"ל דהלכתא כמ"ד דמילה שלא בזמנה אינה נוהגת אלא ביום כמו שפסקו הרמב"ם והטור דמהשתא הוה ליה מ"ע שהזמן גרמא ולא צריך קרא למעוטינהו וכונתו לומר דמשום הכי לא פריך תלמודא הכי משום דאתיא הך סוגיא אליבא דהלכתא דמילה שלא בזמנה אינה נוהגת אלא ביום ועוד אפשר לומר דס"ל להרא"ש ז"ל דאפילו למאן דאמר מילה שלא בזמנה נוהגת בין ביום בין בלילה אפי' הכי כיון דבתוך ח' ימים אינו יכול למולו חשיב מ"ע שהזמן גרמא אלא דקרא איצטריך דלא נטעי לומר כיון דמיום הח' ואילך אין לה הפסק לא חשיב מ"ע שהז"ג קמ"ל. ולעולם דעיקר טעמא משום מ"ע שהז"ג דומה להההיא דסמיכה שכתב הרב ז"ל ועיין בפ"א דשקלים מ' ג' דתנן התם אבל לא נשים ועבדים ופי' הרע"ב ונתנו איש כופר נפשו ולא אשה ולא עבדים דאין עבדים חייבים אלא במצות שנשים חייבו' יע"ש וזה מבואר שלא כדברי הרב מש"ל אלא דהתם מגזירת הכתוב ממעיטינן להו ולא הוי מצות עשה שהז"ג דאפילו אם לא שקלו בשנה זו שוקלי' לשנה אחרת ודוק:

מעשה חושב (**לט**) ודבריהם תמוהים כו' מהא דאמרינן בפ"ק דחגיגה כו'. וכן הקשה הרב מוהרי"כ בהגהותיו למל"מ בשביעי דעשירי מהלכות מלכים והר"ב פנים מאירות בחידושיו לב"ק. אמנם הגאון בעל נו"ב מה"ת חח"מ סי' י"א תמה על תמיהתם ומיישב בפשיטות כמו שתירץ בספר בתי כהונה שהביא הגאון המחבר ז"ל פה וכיוון לדעתו בסברא זו: